

Déryné Színház - tegnap és holnap

■ *A Déryné Színház megalakulásakor jóformán egyedül vállalta a vidék - színházzal nem rendelkező kisvárosok, falvak, tanyák - kulturális ellátását. Abban az időben vidéken a kultúra hata-*

lombavétele jó értelemben vett megrázkódtatással járt. A Déryné Színháznak ez a privilegizált helyzete időközben a televízió elterjedésével, a vidéki színházak tájékoztatóinak kiterjesztésével, megváltozott. Változtak-e ennek megfelelően a színház feladatai?

SZALAI VILMOS: Véleményem szerint a monopolhelyzet nem szűnt meg. A vidéki színházak körzetesítése többek között azt is jelenti, hogy visszavonulnak olyan helyekről, amelyek számukra játszásra alkalmatlanok. Ezekre a helyek-re be tud vonulni a Déryné Színház. A televíziót nem érezzük ellenfélnek. Nézőink megszerették és igénylik az élő színházat. A vidéki színházak tájékoztatói gyakran megalkuvással jönnek létre. A nagyobb színpadra tervezett produkció mostoha körülmények között nem tudja kifutni a formáját. Mi eleve az adott körülményeket figyelembe véve tervezzük meg az előadásokat. A vidéki színházak körzetesítése fokozza a mi Fellelősségünket: az új játszóhelyekre a lehető legigényesebb előadásokat kell vinni.

PETRIK JÓZSEF: Hol tart most a körzetesítés?

- *Tudomásunk szerint jelenleg csak Kaposváron valósult meg, részben.*

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Nagyon jó, hogy a jövőről, és nemcsak a közeljövőről, hanem a távolabbról is beszélünk. Némrégiben írtam erről egy cikket a Népművelésnek, és eredetileg azt a címet adtam neki, hogy *A falu színháza - tegnap és holnap*. A ma: cseppfolyós állapot. Mai munkánkban rengeteg elavult dolog van, másrészt rengeteg lehetőség, csírájában. Az, hogy a színház maga hogyan újuljon meg, csak a dolog egyik oldala. Meg kell újulnia a befogadó közegnek is. Meg kell tanulni vidéken a színház népszerűsítésének művészetét. Nem szabad belenyugodni abba, hogy

sok helyre még mindig az a „kezdet alatti” szint jellemző, amely egyaránt meg-alázó színésznek és nézőnek. Nem szabad belenyugodnunk a közönybe, mert ez is van még. Minden problémánkat nem tudjuk felvetni egy ilyen beszélgetésen. Meg kellene néznünk, hogy milyen rész kérdéssről beszéljünk.

- *Makacsságnak tetszhet, mégis térjünk vissza a kiindulóponthoz. Szalai Vilmos tehát visszautasítja azt a megállapítást, hogy a Déryné Színház egykori monopolhelyzete megszűnt. S*

nem érzi tehernek ezt a monopolhelyzetet. Sőt, büszkén vállalja.

SZALAI VILMOS: Teljes mértékben. Hozzáteve azt is, hogy ezzel nő a fellelősségünk. Mi a művészileg sikerületlenebb produkcióinkat is legalább százszor játsszuk el országsszerte. Egy lokális színház ezt nem teheti meg: a rossz előadás híre elterjed, és nem megy be a közönség a színházba. Ezért szeretném hangsúlyozni, hogy nekünk nem szabad visszaélnünk a monopolhelyzetünkkel.

- *Ezek szerint a monopolhelyzet meg is fog maradni. Nyersen fogalmazva: a közönség eszi, nem eszi, nem kap mást. Ez azt jelenti, hogy a nézőnek el kell fogadnia azt, amit kap?*

SZALAI VILMOS: Ez azt jelenti, hogy nekünk sem a televízió, sem a kőszínházak nem jelentenek konkurenciát. Olyan közönségtartalékaink vannak, akikhez nem jut el sem a tévé, sem a mozi. Egymillió ember él Magyarországon, akik még nem voltak színházban, és be kellene csalogatni őket.

- *És öt év múlva?*

SZALAI VILMOS: Öt év múlva is lesznek. Ha húsz év alatt a tanyavilágnak csak a húsz százalékát számoltuk fel, alig hiszem, hogy a következő öt év alatt sikerül felszámolnunk a „maradék” nyolcvan százalékot.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Finomabbá válna ez a probléma, ha nem a közönségtartalékokról, hanem a szervezőtartalékokról beszélnénk. Hogy a magyar színházi életet hogyan befolyásolja a közönségszervező-hálózat és a bérleti rendszer, az egy másik kerekasztal-beszélgetés témája lehetne. Ugyanígy az is, hogy ez mennyire nyújt reális képet az érdeklődésről és a közönség igazi kíváncsiságáról. Tudja-e a színész, hogy százszor bukik meg egy előadás, amikor táblás házakkal megy?

- *Szalai Vilmos egyik nyilatkozatában beszélt arról is, hogy eladnak egy egész házat, mégis üres a nézőtér, mert a közönség nem jön el.*

SZALAI VILMOS: Ez főként Pest megyére érvényes. Ezt a megyét letarolják a hahnbrigádok, amelyek színvonalatlanságukkal rendkívüli mértékben rontják a színház ázsióját. Ezekkel a hahnbrigádokkal, amelyek három-négy szerződés nélküli színészből állnak, nincs mit kezdeni. Rosszul értelmezett humanizmushól nem tiltják be a működésüket. Ha viszont a Déryné Színház szerződést ajánl nekik, azt felelik, hogy ennyi pénzért bolondok lesznek eljönni. Mi minden erőnkkel harcolunk a hahnbrigádok működése ellen.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Ez mit jelent? Adminisztratív harcot?

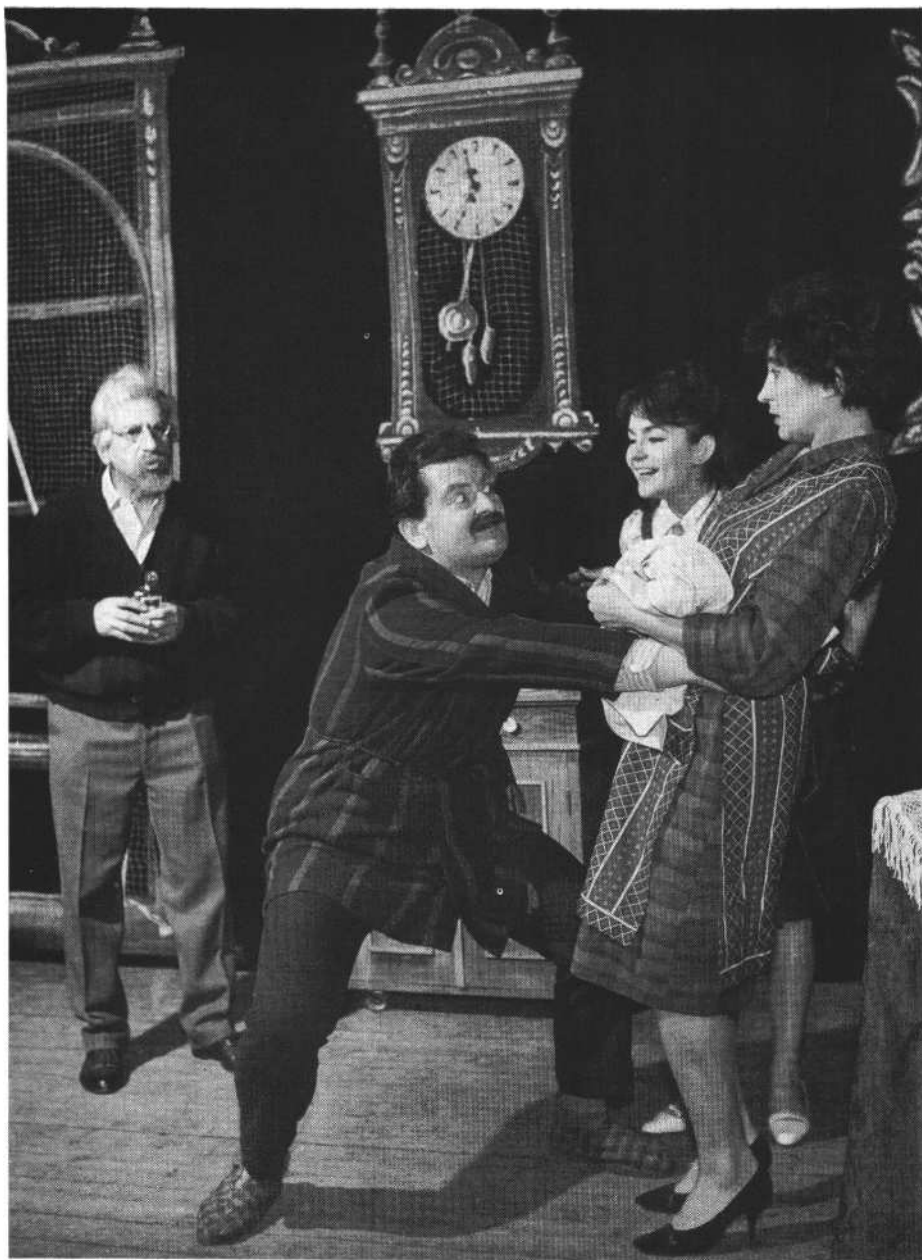
SZALAI VILMOS: Azt is. Megpróbáljuk elérni, hogy maguk a megyék, a játszóhelyek ne fogadják őket. Vannak megyék, amelyekből kiszorítottuk a hahnbrigádokat. Például Komárom megyéből.

KOVÁCS TIVADAR: Azt hiszem, sok múlik azon, hogy hogyan játszik a Déryné Színház. Furcsa ellentmondásokat tapasztal az ember, ha vidéken jár. Dunaujvárosban voltam, s ott arról panaszkodtak, hogy a közönség nem tölti meg a művelődési házat. Pedig fővárosi színházak (Thália, Madách, Vidám Színpad) rangos előadásait hirdették a plakátok. Hasonló a helyzet Budapesten, a peremkerületekben. A Nemzeti Színház megbukott, amikor azzal kísérletezett, hogy a pesterzsébeti Csiliben játsszon. A Déryné vagy a kecskeméti színház viszont sikert arat a Csiliben.

- *Ez „tragikus” ellentmondás. Nem 'ebet letagadni, hogy a Nemzeti Színház előadása magasabb színvonalú, mint a Dérynéé.*

MOLNÁR GÁL PÉTER: Időnként újra tisztába kell jönni az alapfogalmakkal. Fel kell tenni a kérdést: mi az, hogy színház; mi az, hogy dráma; mi az, hogy közönség; mit akar a közönség; nekünk itt mi dolgunk a közönséggel; nekik mi dolguk velünk; mit akarunk egymástól? Ezeket a kérdéseket állandóan fel kell tennünk.

PETRIK JÓZSEF: De hogyan válaszoljunk ezekre a kérdésekre? Vajon eleget-e erre a régi módszerek? Elég-e az, ha a Déryné Színház körül csoportosult hat-nyolc szervezőtitkár, vagy a kul-

A Déryné Színház előadásából. Sopov: Karnevál (1966). Rendező: Szalai Vilmos. Kulcsár László Simon Géza, Kocsis Mária és Szántó Margit

túrház-igazgatók információira támaszkodunk? Nem lenne-e szükség tudományosabb módszerekre, felmérésekre? Tudomásom szerint vannak ilyen felmérések. De mi lesz velük? Hová kerülnek ezek? Miért nem lehet hozzájuk jutni? Vagy miért nem kezdeményezünk mi, újabb felméréseket? Tudniillik ezekből kellene kiindulnunk. Az ilyen felmérések talán választ adnának arra, hogy „urbánus” jellegű darabok országos átlagban vajon továbbra is vonzzák-e a falusi közönséget, és falusi jellegűek továbbra is taszítják-e, úgy, mint néhány évvel ezelőtt? Egyáltalán: érvényesek-e még az ilyen kategóriák az átalakulófélben levő vidéki kulturális életre? Példák és ellenpéldák sorolhatók. S ez felveti azt a kérdést, hogy vajon továbbfolytatható-e a Déryné Színház húszéves gyakorlata, amely szerint minden darabot mindenhol el kell játszani. Mennyi-

re kell a közönség legújabb rétegződését figyelembe venni? A falusi intelligencia egy része például beül a kocsijába, és városi színházba megy.

SZALAI VILMOS: Kétségtelen, hogy a Déryné Színház túlterebélyesedett az elmúlt húsz év alatt. Elterjedt egy olyan felfogás, hogy menjünk el minden falusi portára. Ebből az következett, hogy évente kétezerkétszáz-kétezerháromszáz előadást tartottunk. Ilyen megterhelést a színház nem bír el. Ez azzal a következménnyel járt, hogy a színházban szívvel-lélekkel dolgozó tehetséges emberek, valamint a szükségyszerűség folytán itt tartott színészek mellett olyanokat is foglalkoztatni kényszerültünk, akiket nem volna szabad színpadra engedni. Mivel a Déryné Színház a színházi hierarchia legalján volt, ezek az emberek „ide csapódtak le”. Egy ideig azt mondtuk: vannak kis szerepek is. Csakhogy

a kis szerepeket is jó színészeknek kellene játszaniuk. Így tehát ezzel a helyzettel is szembe kell néznünk.

- *Hogyan tud a Déryné Színház megbirkózni azzal a helyzettel, hogy klasszikust játszik, amikor aznap este a tele-vízióban, mondjuk, a Hamlet angol film-változata megy?*

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Volt olyan eset, hogy fajsúlyos drámát játszottunk telt ház előtt, amikor a tévében a Forsyte Saga volt műsoron. Ez a közönségszervezés és a falu jó művelődési vezetése az eredménye volt. Máshol a legvonzóbb című előadásra sem jön el húsz-harminc embernél több.

- *Mi a sajátos jellege, arculata a Déryné Színháznak?*

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Tőlünk joggal elvárják, hogy múlt és jelen értékes alkotásaiból - műfaji különbségre való tekintet nélkül - a legalkalmasabbat elvigyük a nézőkhöz.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Ez gumiprogram. Ebbe bármi belefér. És bárminek az ellenkezője.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Molnár Gál Péter egy cikkében feltette a kérdést: játsszon-e klasszikust a Déryné Színház? Az a véleményem, hogy nem mondhatunk le a klasszikusokról csak azért, mert egy budapesti nagyszínház nagyobb szabású előadásban tudja színre hozni, és a produkciót a tévé is közvetíti. Egyáltalán nem biztos, hogy egy nagyszínházi előadás mindig jobban megtalálja a kor hangját, mint a mi előadásunk.

SZALAI VILMOS: Mi diadalra vittük Molière-t, a *Dandin Györgyöt*, akkor, amikor más színházak nem mertek Molière-t játszani.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Én nem azt írtam, hogy a Déryné Színház ne játsszon klasszikust, mert azt a Nemzeti jobban tudja. Elvben lehet *Bánk bánt* és *Hamletet* játszani - vagy nem lehet. A kérdés az: miért tüzi a színház műsorára a *Bánk bánt* vagy a *Hamletet*? Azért, mert egyik vagy másik rendező régóta meg akarja rendezni? Mert ez elő-kelő dolog? Mert a világirodalom remekeit illik műsoron tartani? Népművelési célokból? Vagy azért, mert ezzel mondanivalója van a színháznak, és így meg tudja magának nyerni a közönséget?

SZALAI VILMOS: Természetesen ez utóbbi miatt. Ha nincs vele mondanivalónk, nem tüzzük műsorra.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Sohasem szabad csak azért bemutatni valamit, hogy ki-strigulázzuk: volt egy klasszikus vagy egy mai magyar bemutató. Másrészt el kell érniünk, hogy csak akkor tartsunk ősbemutatót, akkor mutassunk be nekünk írt új darabot, ha már színpadkész állapotban van. Nem szabad félkész darabokat eljátszani csak azért, mert a határidő kötelez.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Amikor 1951-ben megindult a Déryné Színház, kezében volt a bölcsök köve. Ezzel a lehetőséggel adott történelmi körülmények között, számos oknál fogva nem élt a színház. Mindjárt az elejétől egy pirosra festett polgári drámaformára állt rá az üzemmenet. Ettől azóta sincs szabadulás. Meg kell kérdezni: miért nincs benne a Déryné Színház a magyar szellemi életben? Miért nem számolnak a Déryné Színházzal? A színház miért törődik be-le a saját helyzetébe? Ha egy végzett színészt vagy egy egész főiskolai osztályt a Déryné Színházba vezényelnének, miért hinné az egész szakma, hogy ezek tökéletesen tehetségtelenek? Miért nem akarnak fiatal színészek és rendezők a Déryné Színházhoz szerződni, pedig ott kötetlenül lehetne kísérletezni? A kérdéseket folytatni lehetne. Miért nem vezetnek egyetemista csoportok szociológiai felmérést? Miért nem jelentkezik egy fiatal építészmérnök, hogy tervezett egy hordozható színházat? Amikor a színház indult, teljesen szűz közönséggel találta magát szemben. Tehát bármit kapott volna a közönség, azt színháznak

A Déryné Színház előadásaiából. Molière: Tartuffe (1951). Rendező: Baksa Soós László. Czéh Gitta és Lénárd Béla

A Déryné Színház előadásaiából. Tamási Áron: Énekes madár (1969). Rendező: Kertész László. Szűcs Ildikó, Hajdu Endre és Gyukár Tibor

fogadta volna el, mert előtte még nem látott színházat. A legbonyolultabb és legintellektuálisabb színházformákat is könnyedén vette volna, mert semmi más beidegződése nem volt. Ehelyett azonban valami mászt kapott - hadd ne mondjak neveket. De még mindig eléggé fogékony ez a közönség, és még nem eléggé elrontott ahhoz, hogy ne lehessen az összes, sokak által „elmebetegnek” tartott kísérletet végrehajtani. Miért nem lehet a népdalokhoz nyúl-ni? A népdalokhoz? A magyar múltban élő betlehemes játékokhoz, passiókhoz? Miért nem lehet a különböző népi színházformákat, a komikus közjátékokat újrafelfedezni? Miért nem lehet beemelni a magyar színházi múltat vagy a teatrális szokások hagyományát a színház eszközei közé? Vagy itt van a szellemi centrum kérdése. Amikor suba alatt vagy nyíltan folyik a népies-urbánus harc, vita, polémia, akkor erre a Déryné Színház miért nem reagál? Miért nem játssza el Illyés *Bölcsök a fán* című darabját, vagy miért nem alkalmazza a saját lehetőségeihez? Miért nem írnak a színháznak darabokat erről a témáról? Miért nem keresi meg a színház Bari Károlyt, aki színházi rendező akar lenni, és darabokat ír? Vagy neki miért nem jutott eszébe az, hogy megkeresse

a Déryné Színházat? Miért van a színház talonban, és miért nyugszik ebbe be-le?

SZALAI VILMOS: Belenyugvásról szó sincs. A főiskola egyik legtehetségesebb rendezőhallgatója, Iglódi István annak idején itt csinálta meg vizsgarendezését, és a főiskola fél tanári kara el volt ámulva, hogy itt ilyen lehet csinálni. A Déryné Színházat egyrészt kultúrmisszionáriusnak tekintik, másrészt állandóan támadják. Néha a létében fenyegetik meg. A színészszakszervezet ilyenkor mellénk áll, és felteszi a kérdést: mit csinálunk *száz* színésszel, ha a Déryné Színház megszűnik? De nem is erről van szó, hanem a színház saját arculatáról. Hadd dobjam vissza a kérdést: melyik színházunknak van? Mert, ha a Déryné Színház sereghajtónak számít, akkor előbb kérjük számon a profilt azoktól, akiről a példát kellene vennünk.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Nem. Elég baj az, hogy a többinek nincs arculata. De a Déryné Színháznak semmi más értelme nincs, mint ez: állandó szoros kontaktus a társadalommal.

SZALAI VILMOS: Húsz év alatt sokat tettünk az irodalom megszerettetéséért. Regénydramatizálásokkal, Jókai-bemutatókkal, új magyar drámákkal.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Az Iglódi-rendezés és a *Bolhabál* esetleges, elszigetelt tünet. Nem egy állandó folyamat szerves része. Véletlen. Arról van szó, hogy állandóan jelen legyen egy szellemi bélyeg minden produkción. Egy majdnem azonos elképzelés. Még azt is el tudom képzelni, hogy a színház saját magának csináljon konkurrenciát. Mondjuk, Kertész László megkapja az operát, visszaáll a gördülő opera állapota, és a különböző társulatok egymás vetélytársai lesznek ugyanazonokon a játszóhelyeken.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Ha mi megpróbálkoznánk ilyesmivel, éktelen ellenállásba ütköznénk. A *Bolhabálnak* például rendkívül sok ellenzője volt, mégpedig nemegyszer azok között, akiktől függ, hogy hányan ülnek a nézőtéren.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Akkor változtatni kell a közönségszervezés mód-szerein. Akkor nagy, ordinár plakátokat kell festeni, és kocsi-val elvinni a fal-vakba. Vagy trombitával és dobbal kiáll három ember, akár három színész.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Ilyen nincs. Ez nem megy. Van kiút, de nem visszafél. Vannak kitűnő kezdeményezések, de - elszigeteltek maradnak.

MOLNÁR GÁL PÉTER: A lényeges az, hogy a Déryné Színház ne egyszerűen szubvencionált „állami intézmény” legyen, hanem egy lelkes csapat. Akkor plakátot ragaszthat az igazgató és a fő-rendező is. Akkor én is eljövök plakátot ragasztani.

PETRIK JÓZSEF: Ha lelkesedésről van szó, hadd provokáljak: a kritikusok hány előadást látnak a Déryné Színházban? Amikor idekerültem mint rendező, színházi életünk egyik vezetője azt kérdezte tőlem: miért akarok én ebben a periférikus színházban dolgozni? Akkor tőle is megkérdeztem, hogy hány előadást látott a Déryné Színházban. Ezt csak azért mondom el, mert valami oka tényleg van annak, hogyha a színház sündisznóállásba vonul. Bizonyos üzleti következmények furcsa dolgokra szorítanak bennünket. Pár évvel ezelőtt - többek között Kazimir Károly *Kalevaláján* fellelkesülve - felvettem, hogy hozzunk létre egy előadást Kriza János műveiből. Az ötlet tetszett. Egy év múlva visszatértünk rá: akkor úgy vetődött föl a kérdés, hogy valami betyártörténetet csináljunk, népdallal ötvözött drámát. Szó volt Vidróczkyról, Rózsa Sándorról. Aztán megint szünet következett, majd

egy népszínmű-átdolgozási javaslat. És végül színre került A *cigány*. Amely természetesen óriási üzleti siker. De nem hiszem, hogy jó a közönséget ilyenfajta eszmevilág felé vinni.

SZALAI VILMOS: Sajnos néha ellenállásba ütközünk. Ha egy eredeti ifjúsági bemutatót akarunk tartani, akkor a Fővárosi Tanács megkérdezi: szerepel ez a kötelező tantervben? Ellenkező esetben nem fogadják el, nem szervezik.

MOLNÁR GÁL PÉTER: A dolog kezd világossá válni. Meg kell szüntetni a szervezést.

SZALAI VILMOS: Dehogyan. Az idei műsortervünkben tizenöt darabból kettőt kilőtt a szervezés: azt a kettőt, amelyik-re nem is volt szükségünk. Már tálcán kínáljuk, hogy mit kell kilőni.

PETRIK JÓZSEF: Az előbb arról volt szó, hogy nem tudunk kitörni a polgári színház légköréből. Elmondok egy példát. Bemutattuk Molnár Ferenc *Delila* című darabját. Véleményem szerint ez az a Molnár-darab, amelynek mondanivalója ma aktuális. Majd meg-jelent egy cikk. A cikkíró-drámaíró megtámadta, nem az előadást, hanem a darab műsorra tűzését. Én kihagytam azt a lehetőséget, hogy megmagyarázzam a bemutató indokait, és hajlandó lettem volna azonnal lemondani Molnárról, ha pl. az illető író a következő évadra átnyújt nekünk egy eljátszható drámát az akkor aktuális társadalmi problémákról. (Esetleg a következő évadra is vonatkozik ez.) Ezt kellett volna ugyanis tennem.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Én hiszek abban, hogy lehet játszani A *cigányt*, sőt A *piros bugyellárist is*. De A *cigányt és Molnárt, a Hamletet és a Delilát* vagy a *Bánk bánt és André Langot* - ez nem megy. A többi színháznál sem hiszek a rakottpalacsinta műsorban, de a Dérynénél végképp nem hiszek az ilyen felosztásokban ti., hogy klasszikus, mai magyar, falusi, városi, jelmezes, nem jelmezes stb. Csak egy megszállott vágyon lehet haladni, az hűz maga mellé pártolókat és résztvevőket. Lehet, hogy egy forma vagy stílus csak egy-két évig életképes. Akkor valami új vesszőparipát kell kitalálni.

SZALAI VILMOS: Csak hogy nem tudunk hazardírozni. Azokat a milliókat, amiket kapunk, úgy kell elkölteni, hogy jóvá is hagyják műsorunkat. Egy egész repertoárral belemenni bizonytalan dol-

gokba egyszerűen nem lehet. Eladhatónak kell lenniük az előadásoknak. Van előremozdulás: eddig három-négy operettel adtunk el bizonyos értékes, kulturpolitikailag fontos prózai darabokat. Ez leszűkülte egyre. A másik kettő helyett zenés vígjátékokat játszunk. (Be kell vallanunk, sajnos, sokszor rosszabbak, mint az operettek.)

MOLNÁR GÁL PÉTER: A színház mindig hazardjáték volt. Amióta bevezettük a színházaknál a biztonsági játékot, azóta találtatott fel a biztonsági unalom is.

PETRIK JÓZSEF: Én büszkén vállalom a bukásaimat. A *János vitézt* például kétszáz előadásban buktattam meg: közfelháborodást keltett ugyanis, hogy a darabot Petőfihez közelítettem, a rossz Bakonyi-librettóval szemben. Vállaltam, ma is vállalom. Nem veszem magamra a biztonsági unalom vádját.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Amit Molnár Gál Péter követel tőlünk, az a sokféle faluszínház-elképzelésnek egyik változata. Mi egyáltalán nem vagyunk elégedettek, tudjuk, hogy előbbre kellene lépünk. Több ponton is - pl. a ma kifejezésében. Én például nem nyugszom addig, amíg a mai magyar falut kifejező, operai színvonalú új kamara dalmű létrejöttét nem sikerül elérnünk.

SZALAI VILMOS: Nemrég még az önálló alkotómunka lehetősége sem adott meg a Déryné Színháznak. Azt mondták nekünk, hogy vegyük át azt, ami a nagy színházak műhelyében már kipróbáltatott, és alkalmazzuk falura. Azt is megkérdezték, hogy miért kell ősbemutatót tartanunk.

- *Ez a felfogás régen megváltozott. A televízióban egyre nő a színházi közvetítések száma. Ha a Déryné Színház nem találja meg a maga sajátos tartalmát és formáját, ez oda vezethet, hogy elveszti a közönségét. Vagy elvtelenül kiszolgálja.*

PETRIK JÓZSEF: Ha ez így van, és a Déryné Színház két év múlva eljut ide, akkor öt év múlva bármelyik vidéki színház is, és tíz év múlva a budapesti Nemzeti Színház is.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Ez az ál-lapot máris elérkezett. Van olyan pesti előadás, amelyen hatvanan ülnek.

KOVÁCS TIVADAR: Jelenleg a helyzet az, hogy Budapesten csökken a nézőszám, vidéken növekszik. Engem inkább az zavar, hogy míg a Déryné

A Déryné Színház előadásából. Shakespeare: Hamlet (1964). Rendező: Kertész László. Kőszegi Gyula, Patassy Tibor és Hernádi Mária

Színház három-négy évvel ezelőtt 12-13 darabot játszott, tavaly tizenhetet. A sok bemutató következménye, hogy a *Csongor és Tündét* csak kilencvenszer lehet játszani, a *Vihart* hetvenszer, hol-ott még lenne közönségük.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Háromszáz faluban játszunk, és az úgynevezett nehéz darabokat hatvan-nyolcvanszor. Így több mint kétszáz falu egyáltalán nem kapja meg ezeket a fontos előadásokat.

PETRIK JÓZSEF: Az a baj, hogy a tervezés általános. Holott lehet, hogy a *Vihart* Vas megyében csak hat helyen lehet játszani, de Zala megyében tizenhétszer.

SZALAI VILMOS: Nem értek egyet ezzel. Ha Zalában tizenhétszer kell a *Vihar*, ez azt jelenti, hogy ott fejlettebb ízlésű a közönség. A mi feladatunk vi-

szont az is, hogy, mondjuk Vasban, ahol még nem kell a „komoly dráma”, éppen mi szeretessük meg. Egy Nógrád megyei művelődési ház igazgatója tiltakozott az ellen, hogy Lorcát játszunk. Ritkán volt részem hasonlóan élvezetes estében: a falusi közönség fogékonysága a *Bernarda háza* iránt, meglepő és meg-kapó volt.

PETRIK JÓZSEF: Úgy érzem, nekünk nem *műfajokért* kell harcolnunk elsősorban. A *szabin nők* elrablásával is el lehet mondani valami fontosat.

MOLNÁR GÁL PÉTER: A Faluszínház többek között azért volt zseniális találmány, mert zsebrevágható volt: el lehet vele menni bárhová, bármikor. Ez a magyarországi különleges Parkinsonkór értelmében most már teljesen elbürokratizálódott, elnehezült, agyonszerve-

ződött. Mi volna akkor, ha a színház megpróbálna visszamenni egy gerillahadállásba? Nem kell tizenegy társulat. Es nem kell száz színész. Vagyis át kell szervezni a színházat.

KOVÁCS TIVADAR: A minisztérium javaslatot vár a színháztól ezekre a változtatásokra. Ha a javaslatokat elfogadják, valóban nem lesz szükség száz színészre. De ha a színház más - elfogadható - javaslatot készít, annyi színészt tart meg, amennyit akar.

SZALAI VILMOS: Azzal, hogy kevesebb társulatunk legyen, teljesen egyet-értek. Ugyanakkor gazdasági tényezők is kötnek bennünket. A tervet teljesíteni kell. A terv nem teljesítésének következményei nemcsak anyagiak. Mi a mai formáink között az elmúlt évadban ki-osztottunk alkalmanként sok ezer fo-

rint jutalmat. Ha a társulat nem számíthatna erre, akkor éppen a legértékesebb színészeink mennének el. Egyelőre elértük azt, hogy leadtunk évi négyszáz előadást. A további út az lenne, hogy hét társulatra csökkenjünk. Ehhez viszont repertoárt kellene játszani, különben a színész megunja az életét, mert egész évben ugyanazt a két darabot játssza. Más lenne, ha legalább két darabban léphetne fel két egymást követő este, akár ugyanazon a helyen. Ehhez viszont az kell, hogy legalább két darab kiosztható legyen ugyanarra a társulatra.

PETRIK JÓZSEF: Csinálnunk kellene egy olyan társulatot - mint már egy társulati ülésen javasoltam -, amely pl. három darabbal repertoárt játszik egész évben. Ennek sok művészi, társadalmi és üzleti haszna lehetne - mint nemegyszer fejtegettem. Persze, csak akkor, ha közösen, körültekintően, jó előre terveznék meg újszerű működését. Pl. összekovácsolná a színészeket, s ha ugyanaz a rendező rendezné az előadásokat, kialakulhatna egy profil is.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: A színháznak nem attól lesz önálló profilja, hogy minden előadását ugyanaz a rendező rendezi. Amikor a Royal Shakespeare Színház itt volt, különböző stílusban játszották el a *Tévedések vígjátékát* és a *Lear királyt*.

MOLNÁR GÁL PÉTER: Azok gondolatilag azonos előadások voltak.

KERTÉSZ LÁSZLÓ: Erről van szó. A színháznak legyen eszmei és stílustörekvése, amit különböző utakon közelít meg, különböző rendezőkkel.

- Ennek az igénynek a Déryné Színházból kell kiindulnia, és ez az igény köthet a színházhoz írókat, rendezőket, színészeket. Elszánt, nagyot akaró emberekre van szükség, s akkor az ügy érdekében meg lehet nyerni mindenkit. Még az elszánt kritikusokat is.

SZALAI VILMOS: Meg fogunk hívni kritikusokat, írókat, írószövetségi embereket, és eléjük tárjuk a szándékainkat. Szeretnénk, ha elmondanák a véleményüket. Azt is szeretnénk megtudni, hogy ki mit vár ettől a színháztól. Biztosak vagyunk abban, hogy a hallottaknak jó hasznát vesszük.

- Mi a magunk részéről előhangnak tekintjük ezt a beszélgetést az összejövételhez.

K. T.

TRENCSÉNYI IMRE

A dramaturg tűnődései

Napjainkban, az igazi kultúra hegemoniájáért hirdetett harc jegyében a Déryné Színház műsorában is kezdenek visszahúzódni a kommersz elemek, igényesebb műveknek nyitva tért.

De az önvizsgálat hangulatában ismerjük be: ez még kevés. Ezzel a csendes evolúcióval szépen elvegetálhatunk botrány nélkül, akár évekig. De ez a csendes vegetáció a tömegkommunikáció forradalmi robbanásainak korában egyenlő a csendes elmúlással.

Jó néhányan, akiket sorsunk hosszabb időre ezen intézményhez kapcsolt, és egy-két éven belül még nem megyünk nyugdíjba, érezzük, hogy itt is robbanásra van szükség, ha színen akarunk maradni.

